

## DAVLAT MOLİYAVIY SIYOSATI VA XALQARO DONORLAR MABLAG‘LARINING IJTIMOIY RIVOJLANISHGA TA’SIRI: TAHLIL VA ISTIQBOLLAR

Dadamirzayev Diyorbek Zafar o‘g‘li

Bank-Moliya akademiyasi magistranti

<https://doi.org/10.5281/zenodo.20952997>

**Annotatsiya.** Maqolada davlat moliyaviy siyosati va xalqaro donor tashkilotlar mablag‘larining ijtimoiy rivojlanishga ta’siri qisqacha tahlil qilinadi. O‘zbekistonning 2025–2026-yillardagi budget siyosati va Jahon banki, Osiyo taraqqiyot banki kabi institutlar bilan hamkorligi misolida davlat moliyasi va tashqi yordamning o‘zaro to‘ldiruvchi roli ko‘rsatib beriladi, shu bilan birga tashqi qarz barqarorligi va donor mablag‘laridan foydalanish samaradorligi masalalari yuzasidan istiqbol takliflari ilgari suriladi.

**Kalit so‘zlar:** davlat moliyaviy siyosati, ijtimoiy rivojlanish, xalqaro donorlar, davlat budjeti, tashqi qarz barqarorligi, dasturiy budgetlashtirish.

Zamonaviy sharoitda ijtimoiy rivojlanishni moliyaviy ta’minlash davlat siyosatining ustuvor yo‘nalishlaridan biriga aylanib bormoqda. Davlat budjeti orqali ta’lim, sog‘liqni saqlash va ijtimoiy himoya sohalarini moliyalashtirish, shuningdek xalqaro moliya-kredit institutlari bilan hamkorlikni kengaytirish ijtimoiy siyosatning ikki o‘zaro bog‘liq instrumentiga aylangan. R. Musgrave ning klassik nazariyasiga ko‘ra, davlat moliyasi resurslarni taqsimlash, daromadlarni qayta taqsimlash va makroiqtisodiy barqarorlikni ta’minlash vazifalarini bajaradi<sup>1</sup>, bu vazifalardan ikkinchisi bevosita ijtimoiy rivojlanish bilan bog‘liqdir.

O‘zbekiston tajribasida davlat budjetining ijtimoiy yo‘nalganligi yuqori darajada saqlanib qolmoqda: 2026-yilga mo‘ljallangan davlat budjeti loyihasida ijtimoiy soha uchun 220 trillion so‘m, ya’ni umumiy xarajatlarning deyarli 55 foizi ajratilishi belgilangan, jumladan, xarajatlarning 25,5 foizi ta’lim va fanga, 12,1 foizi sog‘liqni saqlashga, 4,2 foizi esa aholini ijtimoiy himoya qilishga to‘g‘ri keladi<sup>2</sup>. Shu bilan birga, xalqaro donorlar — Jahon banki va Osiyo taraqqiyot banki — bilan hamkorlik ham faollashmoqda. 2025-yil davomida Jahon banki O‘zbekistonga ijtimoiy himoya tizimini kengaytirish, energiya tariflari oshishi oqibatlarini yumshatish va shahar infratuzilmasini yaxshilashga yo‘naltirilgan bir necha yirik moliyalashtirish dasturlarini, jumladan, 800 million va 250 million dollarlik paketlarni ma’qulladi<sup>3</sup>. Osiyo taraqqiyot banki esa 1995-yildan buyon O‘zbekistonga jami 14,7 milliard dollardan ortiq mablag‘ ajratib, joriy portfeli 4,2 milliard dollardan oshib ketdi, bunda davlat boshqaruvi samaradorligini oshirish va ijtimoiy himoya tizimini mustahkamlashga qaratilgan dasturlar alohida o‘rin tutadi<sup>4</sup>.

Xalqaro tajriba shuni ko‘rsatadiki, tashqi yordamning ijtimoiy-iqtisodiy samarasi, eng avvalo, qabul qiluvchi davlatning institutsional sifati va makroiqtisodiy siyosatiga bog‘liq<sup>5</sup>. Shu bois donor

<sup>1</sup>Musgrave R.A. The Theory of Public Finance: A Study in Public Economy. – New York: McGraw-Hill, 1959. – P. 5–9.

<sup>2</sup>“2026-yil uchun O‘zbekiston Respublikasining Davlat budjeti to‘g‘risida” O‘zbekiston Respublikasi Qonuni, O‘RQ-1105-son, 25.12.2025 // [lex.uz](http://lex.uz).

<sup>3</sup>World Bank. First Advancing Global Integration and Market Transition – Uzbekistan Programmatic Development Policy Operation: Press Release, 16.10.2025 // [worldbank.org](http://worldbank.org).

<sup>4</sup>Asian Development Bank. Uzbekistan and ADB: Country Page // [adb.org/where-we-work/uzbekistan](http://adb.org/where-we-work/uzbekistan) (murojaat sanasi: 25.06.2026).

<sup>5</sup>Burnside C., Dollar D. Aid, Policies, and Growth // American Economic Review. – 2000. – Vol. 90, № 4. – P. 847–868.

mablag'laridan foydalanishda tashqi qarz barqarorligini saqlash muhim ahamiyat kasb etadi: 2026-yilga belgilangan yangi tashqi qarz chegarasi 5 milliard dollar miqdorida saqlanib, budjet taqchilligi yalpi ichki mahsulotning 3 foizi bilan cheklab qo'yilgan<sup>6</sup>.

Xulosa qilib aytganda, davlat moliyaviy siyosati va xalqaro donor mablag'lari O'zbekistonda ijtimoiy rivojlanishni moliyalashtirishning o'zaro to'ldiruvchi ikki manbaiga aylanmoqda. Kelgusi istiqbolda ichki resurslarni safarbar etish, dasturiy budjetlashtirish tizimini rivojlantirish va donor loyihalarini milliy ustuvorliklar bilan yanada chuqur muvofiqlashtirish ijtimoiy sohani barqaror moliyalashtirishning asosiy yo'nalishlari bo'lib qolmoqda.

### **Adabiyotlar, References, Литературы:**

1. Musgrave R.A. The Theory of Public Finance: A Study in Public Economy. – New York: McGraw-Hill, 1959.
2. “2026-yil uchun O'zbekiston Respublikasining Davlat budjeti to'g'risida” O'zbekiston Respublikasi Qonuni, O'RQ-1105-son, 25.12.2025 // [lex.uz](http://lex.uz).
3. World Bank. First Advancing Global Integration and Market Transition – Uzbekistan Programmatic Development Policy Operation: Press Release, 16.10.2025 // [worldbank.org](http://worldbank.org).
4. Asian Development Bank. Uzbekistan and ADB: Country Page // [adb.org/where-we-work/uzbekistan](http://adb.org/where-we-work/uzbekistan) (murojaat sanasi: 25.06.2026).
5. Burnside C., Dollar D. Aid, Policies, and Growth // American Economic Review. – 2000. – Vol. 90, № 4. – P. 847–868.
6. Deputatlar davlat budjeti to'g'risidagi qonun loyihasini birinchi o'qishda ma'qulladi // [Gazeta.uz](http://Gazeta.uz). – 2025. – 3-dekabr.

---

<sup>6</sup>Deputatlar davlat budjeti to'g'risidagi qonun loyihasini birinchi o'qishda ma'qulladi // [Gazeta.uz](http://Gazeta.uz). – 2025. – 3-dekabr.